СВОБОДА — SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY
УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.
OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.
ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLI. Ч. 86. Джерзи Сіті, Н. Дж., пятниця, 14 квітня 1933. VOL. XLI. No. 86. Jersey City, N. J., Friday, April 14, 1933. THREE CENTS.

НАПРУЖЕННЯ МІЖ НІМЕЧЧИНОЮ І ПОЛЬЩЕЮ МОЖЕ ДОВЕСТИ ДО ВІЙНИ

ВАШИНҐТОН. — Як німецький так і польський уряд намагаються недопускати до німецько-польського напруження. Та всетаки ситуація тепер така, що може вибухнути кождої хвилі війна між Німеччиною і Польщею. Протинімецький бойкот, протинімецька пропаганда, нищення німецьких підприємств у Лодзі та зневажування німецьких дипльоматичних представників викликують у Німців величезне оґірчення, яке може довести до зірвання дипльоматичних зносин з Польщею. А пограничні сутички, які тепер дуже часто провокують польські стрілецькі організації на німецько-польській границі, можуть стати початком дійсної війни.

На всякий випадок усі ті польські протинімецькі виступи доводять Німців до того, що вони готуються цілком отверто до відповідної відплати. Це тільки питання часу, коли та відплата прийде.

Такі вісти курсують в американській столиці. Польський амбасадор, Станислав Патек, хоче те все ослабити та подає, що Польща хоче жити в згоді з Німеччиною, чого найкращим доказом є та обставина, що заключила з нею досі понад 150 ріжних договорів.

ЗАЛОЖЕНО УГОЛЬНИЙ КАМІНЬ ПІД УКРАЇНСЬКИЙ ПАВІЛЬОН.

ТЕЛЕҐРАМА З ШІКАҐА ДО „СВОБОДИ": — Заложено угольний камінь під будову Українського Павільону в присутности великого числа людей і представників українських установ у Шікаґо. Провідником церемонії був д-р Мирослав Сіминович. Від імени Українців промовляли пані: Стефанія Чижович і Марія Бек. Від імени Комітету Світової Вистави зложили привіти майор Страйкменс і майор Кітінґ. Була чудова погода. Свято випало чудово й відбулося з успіхом. — Д-р Сіменс.

РУЗВЕЛТ ЗАОЩАДИВ $1,020,000,000.

ВАШИНҐТОН. — Президент Рузвелт доконав у перших 6 тижнях своєї адміністрації великого діла, бо заведеними ощадностями довів до того, що державні видатки на рік 1934 зменшено на $1,020,000,000. Навіть найбільші оптимісти не надіялися цього. Підчас виборчої кампанії Рузвелт заповів, що заощадить 25%, а тепер заведені ним ощадности виносять уже 31% державного буджету.

ЗА МІНІМАЛЬНУ ПЛАТУ ДЛЯ ЖІНОК І МАЛОЛІТНІХ.

ВАШИНҐТОН. — Президент звернувся до ґовернорів 13 стейтів з прохaнням подбати про те, щоби леґіслятури тих стейтів ухвалили мінімальні платні для жінок і малолітніх в такий спосіб, як це сталося в нюйорськім стейті за почином ґовернора Лімена.

БЕРЕТЬСЯ ДО БАҐАТИРІВ.

СЕЙНТ ПОЛ. — Ґовернор Олзен заповів, що як не буде полекші безробітним, то він візьметься за конфіскату маєтків баґатирів. Ця погроза відноситься до стейтового сенату, який, на думку ґовернора, складається з самих консерватистів, котрі не допускають у леґіслятурі до ніякої ухвали допомоги безробітним. Ґовернор заповів, що як тепер не перейде закон про обезпечення на випадок безробіття і не буде дана допомога безробітним, то це буде визовом, киненим безробітним капіталістичною системою. Як не буде іншої ради, тоді треба буде післати полісменів до хат богачів і там забирати те, що вони повинні були дати з доброї волі на ратунок безробітних.

БОРА ДОМАҐАЄТЬСЯ ВИЗНАННЯ СОВІТІВ.

ВАШИНҐТОН. — Сенатор Бора знову заявився за визнання совітів. Покликувався теж на бувшого ґовернора Смита, котрий писав, що визнання совітів нічого Америці не пошкодить. Смит твердив, що цілу совітську пропаґанду, якої так бояться деякі кола, можна дістати за 5 центів. Боятися її, значить квестіонувати американський характер і американську інтеліґенцію.

НОВИЙ АМБАСАДОР ДО ПОЛЬЩІ.

ВАШИНҐТОН. — Амбасадором до Польщі іменовано Джеймса М. Корлія, мейора міста Бостон. Корлі хотів доконче бути амбасадором до Італії, але те місце вже було приобіцяне другому і Корлі був змушений перебрати дипльоматичну місію у Польщі.

НЕ ВІРИТЬ В УСПІХ ЕКОНОМІЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ.

НЮ ЙОРК. — Америку покидає ґраф Карльо Сфорца, бувший італійський міністер заграничних справ, відомий знавець політичних відносин в Европі, автор баґатьох книжок, у яких він розбирав і траґічне положення Західньої України. Він каже, що нема надії, щоб міжнародня економічна конференція увінчалася успіхом, бо в Европі говорять тепер ріжними мовами. Демократію годі погодити з диктатурами. Треба вперше чергу створити в Европі іншу політичну атмосферу, а по тім буде можна говорити і про економічні справи.

ОБЄДНАННЯ ПОСЛІВ ІЗ ЗАКАРПАТТЯ.

Посли й сенатори коаліційних партій із Закарпаття зібралися 18. березня в Ужгороді на нараду й рішили створити вільне обєднання під назвою: Парляментарні Представники Коаліційних Партій (П. П. К. П.) у Підкарпатській Руси. Метою обєднання є солідарні виступи й оборона інтересів Підкарпаття. Зібрані наміттили на предсідників П. П. К. П. сенаторів І. Цурканoвича і д-ра Е. Бачинського та посла Ю. Гусяя, які будуть змінятися чергою. При кінці П. П. К. П. ухвалили довшу резолюцію, в якій виступають рішучо проти ревізіоністичної мадярської пропаґанди, спрямованої проти цілости чсл. републики і проти неподільности Підкарпатської Руси. Кінчиться та резолюція так: Населення Підкарпатської Руси ніколи не допустить, щоб його край був прилучений до якоїсь іншої держави, і свою свободу готово оборонити навіть своїм життям".

НОВІ ДЖЕРЕЛА НАФТИ В АВСТРІЇ.

Недалеко Відня відкрито нові поклади нафти. Ще досі невідомо, які вони розміром, але великі на всякий випадок не будуть. В Горішній Австрії відкрито нові поклади земного газу. З тієї нагоди союз австрійських нафтових техніків влаштовує у Відні нафтову виставу.

ПРОТИЖИДІВСЬКІ ЗАВОРУШЕННЯ.

З Білостоку повідомляють, що в Граєві прийшло до протижидівських заворушень, при чому юрба, підюджена ендецькими аґітаторами, била шиби з жидівських мешканнях, склепах і божниці. Місцевий староста укарав адміністраційним шляхом кількох людей арештом від 7 до 28 днів.

МІЛІОНОВІ ЗЛОВЖИВАННЯ.

У варшавському окружному суді розпочався процес інж. Едварда Рущевського за міліонові зловживання при будові будинків для міністерства почт і телеграфів. Генеральна прокураторія зголосила претенсії до Рущевського на 1,300,000 зол. Розправа, до якої покликано 100 свідків, потреває два тижні.

ЗА СПРОНЕВІРЕННЯ.

Перед карним трибуналом у Львові станув 22 березня С. Верещак, начальник громади Городжів, пов. Рава Руська, за спроневірення. Верещак присвоїв собі ріжні громадські оплати з кількох років і 600 зол з датків, призначених на будову церкви. Крім того спроневірив значні гроші від ріжних приватних осіб і фірм. На розправу прийшов без адвоката і сам боронився.

ТРАҐІЧНА ЛЮБОВ.

Під потяг, що їхав з Варшави до Мінська Мазовецького, кинулися двоє молодих людей, держачися за руки, і згинули під колесами. Доходження ствердило, що це 21-літній студент Зенон Вільчинський і 17-літня Наталія Жабичевська. Лишили кілька прощальних карток до родини. „Не можемо жити без себе" — було на них написано.

АРЕШТУВАННЯ УКРАЇНСЬКИХ СТУДЕНТІВ У ПОЗНАНІ.

Познанські часописи повідомляють, що в Познані арештували 20 українських студентів, між ними Старосольського, Стародуба та Лідію Пашкевич.

ЗБРОЙНІ СИЛИ МАЛОЇ АНТАНТИ.

Чехословаччина, Юґославія і Румунія розпоряджають тепер воєнним матеріялом у таких скількостях: 3 міліони крісів, 50,000 скорострілів, 8,500 гармат, 300 тенків і 200 авт та броневиків. Зпоміж тих держав тільки Чехословаччина має воєнні матеріяли, випродуковані майже всі у себе; що більше, вона доставляє їх союзним державам. Юґославія і Румунія мають взагалі промисл слабо розвинений, отже спроваджують воєнні матеріяли головно із Чехословаччини й Туреччини. Юґославія закупила в тих державах поверх півтора міліона крісів, 2,700 гармат, 12,000 скорострілів і всі тенки та броневики, якими розпоряджає. Румунія закупила 150,000 крісів, 8,000 скорострілів, поверх 400 гармат і всі свої тенки та броневики.

Найкраще приготована мілітарно Чехословаччина: має 8 фабрик крісів, 5 фабрик гармат, 12 фабрик муніції, 7 фабрик пороху і вибухових матеріялів, 8 фабрик вантажних самоходів, 5 фабрик тенків і броневиків, 4 фабрики літаків, 5 фабрик хемічних газів і 8 фабрик протигазових масок. У всіх тих фабриках працюють 40,000 робітників.

Зовсім інакше представляється воєнний промисл Юґославії, яка не унаслідила, так як Чехословаччина, передвоєнного промислу від великої мілітарної держави. В Юґославії щойно зачинає творитися воєнний промисл. Повстають фабрики крісів, скорострілів, хемічних газів, а навіть літаків. Дуже слабо розвинений воєнний промисл теж у Румунії.

СВЯЧЕНА ВОДА.

В католицьких церквах є звичай, що люди хрестяться свяченою водою. Досі було так, що вода стояла в спеціяльній посудині і всі пхали туди свої пальці та набирали води, потрібної для виконання церковної церемонії. Це було дуже неґігієнічно. Тепер винайдено спеціяльний автомат, малий розміром. Вода в ньому замкнена герметично. Його ставиться при вході до церкви. Приходячі натискають на ґузичок апарату пальцем і звідти витрискує трошки свяченої води, якраз стільки, скільки треба для виконання церемонії. Фабриканти обіцяють собі досить великі зиски з того.

МІСТА НА ВЕЛИКІЙ УКРАЇНІ БЕЗ СВІТЛА.

Часописи пишуть з Великої України, що Київ, Одеса та інші більші українські міста дуже часто кілька ночей з черги є без світла, а це тому, що міські електровні, не маючи вугля, перестають функціонувати. Підчас таких випадків, які трапляються там дуже часто, найживіший інтерес роблять спекулянти нафтою, які навіть мінімальні пайки нафти, видавані зарядом міста, продають йогож мешканцям за нечувано високі ціни (за малу фляшечку — 100 золотих!).

ЧИСЛО БЕЗРОБІТНИХ РОСТЕ.

На основі обчислень урядів посередництва праці в дні 18. березня було в Польщі зареєстрованих 288,853 безробітних. В порівнанні з попереднім тижнем скількість безробітних зросла на 776 осіб.

З ДІЯЛЬНОСТИ УКРАЇНСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ В ПРАЗІ.

В Українському Університеті в Празі, як видно з його програми в літньому семестрі ц. р., на філософічному факультеті відбуваються виклади з 28 предметів та вправи і семінарі з 9 предметів, а на факультеті права і суспільних наук виклади з 26 предметів і вправи та семинарі з 10 предметів. Професорський склад університету доповнився такими новими особами: звичайний професор історії українського права Л. Білецький, приватний доцент передісторичної археольоґії д-р І. Борковський та приватний доцент української історії д-р С. Наріжний. Разом список професорського складу університету виказує: 25 звичайних професорів, 2 надзвичайних професори, 1 доцент, 2 доценти суплєнти, 9 приватних доцентів і 4 лектори, разом 43 особи.

ПОМЕР НАЙГРУБШИЙ ЧОЛОВІК В АНҐЛІЇ.

В Анґлії помер найгрубший чоловік, що називався Лават. Він був фармером, важив 250 кільограмів, а помер у 64 році життя. Його побут у Лондоні був своєрідно сензацією. Коли йшов вулицями, юрби людей йшли за ним, а прохожі зупинялися на вулицях, бо своєю постатею звертав він увагу всіх. В театрі мусіли приготовляти для нього спеціяльно збудоване крісло, не лише на те, щоби він міг вигідно в нього сісти, але й щоби воно видержало його тягар. Раз вертався він з театру фіякром. Коли проїхав 20 метрів, фіякер поломився, колеса розлетілись, а Лават опинився на землі. А причиною того нещастя була лише його вага.

ВИПАЛИЛА ЧОЛОВІКОВИ ОЧІ.

Жінка сторожа арешту в Пинську, Леона Тартака, який не жив з нею в згоді, зраджував її, а коли вона покинула його — переслідував і не давав спокою не лише їй, але й тим господарям, у котрих вона служила, рішила пімститися на чоловікі. В тій цілі купила фляжон сірчаного квасу, який облила чоловіка при першій зустрічі на вулиці, внаслідок чого Тартак утратив зір.

НЕЩАСЛИВА ЗАБАВА ҐРАНАТОЮ.

Василь Курма, 15-літній хлопець з Олеші, пов. Товмач, знайшов у полі артилерійську ґранату, якою почав бавитися. Нараз ґраната вибухла й обірвала йому пальці від обох рук. Крім того ранила в лице парубка Славка Головатого.

ЗГОРІЛА ДИТИНА.

Олена Якубяк з Дори вибралася до Делятина, лишивши в хаті двоє малих дітей. Бавлячись коло печі, діти отворили дверцята і викинули на підлогу вугля, від якого повстала пожежа. Одна дитина, 3-літня, не вспіла вратуватись утечею і так попеклася, що незабаром померла.

РОСІЯ ПІДВОЗИТЬ ВІЙСЬКА ДО МАНДЖУРСЬКОГО КОРДОНУ.

КОНФЛІКТ ЧЕРЕЗ СХІДНЬО-КИТАЙСЬКУ ЗАЛІЗНИЦЮ РОЗРОСТАЄТЬСЯ.

ТОКІО (Японія). — З Харбіна та з інших міст Манджурії, положених на сибірському кордоні, доносять, що большевики почали концентрувати свою армію на кордоні Манджурії. Свіжі війська спішно підвозять сюди з Челябінська, Чіти, Благовіщенська та з інших міст Сибіру.

Це відповідь большевиків на домагання манджурського уряду повернути до Манджурії вагони та паротяги, що належать до Східно-Китайської залізниці, які Росія забрала на свою територію. Манджурський уряд перервав пряме залізниче получення між Манджурією та Забайкальщиною. Покищо ні большевики, ні уряд Манджурії не йдуть на ніякі уступки.

Японці навіть сподіваються можливости війни між Манджурією та Росією. Лише вони бояться, що тоді Китайці почнуть активну воєнну акцію на кордонах провінції Джеголь та повстанську акцію в самій Манджурії.

ЯПОНСЬКИЙ НАСТУП ПОШИРЮЄТЬСЯ.

ШАНҐАЙ (Китай). — Японська армія далі веде успішний наступ проти Китайців на терені північного Китаю. Японські війська захоплюють все більші простори в південному та західньому напрямі. Китайські війська не ставлять поважного опору.

Японські літаки збомбардували місто в Монголії. Японці кажуть, що вони там старалися розігнати китайські війська, які зі сторони Монголії напали на провінцію Джеголь.

АНҐЛІЙСЬКИЙ ІНЖИНІР „ПРИЗНАВСЯ ДО ВИНИ".

МОСКВА (СССР). — На процесі анґлійських інжинірів та російських, які служили в компанії Метрополітен-Вікерс, інжинір Мек Донелл „признався" до всіх провин, які закидає йому акт обвинувачення, зладжений чекістами. Большевики обвинувачують анґлійських інжинірів та їх сослужбовців Росіян у саботажі, шкідництві та в шпигунстві на користь Анґлії.

Всі інші анґлійські інжинірі рішучо заперечили свою вину, а російські інжинірі „признались до вини". Всім їм загрожує розстріл.

СВІДЧЕННЯ МЕК ДОНЕЛДА ВИМУШЕНІ.

ЛОНДОН (Анґлія). — Вся анґлійська преса й урядові та політичні кола кажуть, що „признання до вини" інжиніра Мек Донелда є вимушене чекістами. Він сидів увесь час у чекістській вязниці й до нього нікого не допускали, крім большевицького прокуратора та офіційного державного радянського оборонця.

Свої свідчення Мек Донелд робив, не дивлячись в очі своїх товаришів та начальників, а поставлений свідчити віч-на-віч з його начальником, інжиніром фірми, Торнтоном, він не міг нічого говорити, поки чекісти не повернули його спиною до Торнтона.

ВАТИКАН НЕ СЛУХАЄ ҐІТЛЕРА.

РИМ (Італія). — Віцеканцлер Франц фон Папен відбув авдієнцію в папи римського. Він старався, щоб Ватикан погодився на те, що католицька партія в Німеччині стане цілковито на стороні Ґітлера. Крім того Папен хотів, щоби Ватикан уложив новий конкордат з державним урядом Ґітлера, замісць істнуючих тепер окремих конкордатів з Баварією, Прусією та Баденом.

Кажуть, що Ватикан не прихилився до прохання фон Папена. Тому він потерпів невдачу, хоч сподіваються, що фон Папен відбуде ще одну нараду з папським державним секретарем, кардиналом Пачелі.

На нарадах Мусолінія з фон Папеном та з австрійським канцлером Дольфусом велися розмови про злучення Австрії з Німеччиною. Кажуть, що Мусоліні не дуже стоїть за цей плян, бо всетаки хоче добитися союза між Італією, Німеччиною, Францією та Анґлією.

ОРҐАНІЗОВАНИЙ ПОГРОМ ЖИДІВ.

БЕРЛІН (Німеччина). — Уряд Ґітлера видав наказ, що з державної служби мають бути звільнені всі Жиди, навіть такі, яких діти вже асимілювалися. Виїмок буде зроблений лише для тих, котрі знаходяться на службі ще зперед 1914 року, або котрі були самі в армії на фронті, чи в котрих батько або син загинув на війні.

Таксамо з усіх державних посад мають бути видалені комуністи й ті, що „недалеко від них політично стоять". В останньому випадку ґітлерівці мають на увазі соціялістів та демократів узагалі.

ВИКИНУЛИ КОМУНІСТІВ З ПАРЛЯМЕНТУ.

СОФІЯ (Болгарія). — З парляменту викинено 28 послів, які належать до незалежної робітничої партії. Премієр міністер, який домагався їх видалення з парляменту, каже, що всі вони є членами комуністичної партії, яка тепер лише перемінила свою назву, провадячи далі комуністичну роботу.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сити і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади надежить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. „Свободи": Mongomery 5-0498. Тел. У. Н. Союза: Montgomery 5-1838.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ДОШКА РАТУНКУ.

В сенаті перейшов законопроєкт про заведення 30-годинного тижня праці. Секретарка праці теж заявилася за цей проєкт. Значить, ота важна проблєма, про яку так довго й так багато було мови, стоїть перед розвязкою, наскільки мова про законодатне тіло. А як це станеться, а є надія, що так буде, матимемо принаймні першу дійсну спробу ліквідації безробіття.

Досі увага нової адміністрації була звернена головно на те, щоби шляхом ощадностей зрівноважити державний буджет, себто привести до порядку фінанси держави і припинити фінансовий хаос, викликаний банкроцтвами ріжних фінансових інституцій. А тепер треба взятися розтяти найбільший боляк: дати негайно роботу міліонам безробітних. Такі проєкти як заліснення чи навіть публична розбудова тої квестії безробіття не розвяжуть. Вони можуть, як от розбудова, піднести певні галузи промислу, навіть облекшити безробіття, даючи роботу соткам тисяч безробітних, але самої справи безробіття з місця не рушать.

Нема з боку адміністрації ніякого проєкту, який міг би дати в найближчому часі роботу хоч половині армії 15,000,000 безробітних. Тому сенат, маючи це на увазі, заявився цілком несподівано без ширшої дискусії за негайне введення коротшого тижня і дня праці, вважаючи це за останню дошку ратунку. Бо тільки таким шляхом буде можна в якнайкоротшім часі дати працю яким 6,000,000 безробітних. Якби це сталося, то зросла би покупна сила отих міліонів, а це знову відбилосяб корисно на цілій економіці краю, на промислі й торговлі.

Річ ясна, що це буде тоді, коли ті, котрих дні праці будуть скорочені, будуть далі одержувати тусаму заробітну платню, яку брали досі. Коли цього не буде, то цілий той проєкт багато не поможе. Бо з одного боку зросте покупна сила одних міліонів, що дістали працю, а з другого обмежаться у видатках такісамі міліони працюючих, котрим зменшено платні й змушено їх ще далі знизити свою життєву стопу.

Побоюються також, що многі фабрики, примушені законом завести коротший тиждень праці, нових робітників не приймуть, щоб не обтяжати коштів продукції новим видатком. Уже з того видно, що попри закон треба ще загального розуміння, що 30-годинний тиждень праці є тепер ратунком для всіх — промисловців, купців і робітників.

ПІД РОЗВАГУ ДЕЛЄҐАТАМ XVIII. КОНВЕНЦІЇ У. Н. С.

Через загальне голосування змінено характер Українського Народного Союза із запомогового товариства на асекураційну орґанізацію. Перерібка теперішнього нашого статута та застосовання його до потреб і вимог перелицьованого Союза буде найбільшим завданням надходячої конвенції. Згадую про це тому, щоби делєґати зрозуміли, яка велика праця жде їх на конвенції, та щоб заздалегідь постановили собі не допустити до того, щоб не трачено часу на особисті порахунки одиниць, злобні дотепи, негідне поведення й пусту балачку; зате треба як найскорше полагодити справу зі звітами, щоби був відповідний час на дискусії й ухвали для добра орґанізації. Остання конвенція в Нюрку стратила майже пять днів часу на спровоздання і дискусії, а коли прийшли найважніші справи для добра членів і орґанізації та справа Сиротинця, то було в суботу пополудні й делєґати стояли на салі з капелюхами в руках та киваючи головами, оставляли все до полагодження Екзекутиві чи Головному Урядови. Екзекутива мусіла полагоджувати підчас свого урядовання багато непокінчених конвенцією справ, бо остання конвенція не вивязалась як слід із свого завдання.

На надходячій конвенції виринє так много справ, що годі тут їх всіх вичислити, а навіть і предвидіти; я хочу лише натякнути на деякі важніші справи.

Конвенція повинна вирішити, яке буде положення члена, котрий вибере продовжену, або виплачену грамоту. Чи буде він дальше змушений ходити на відділові мітінґи, платити відділові вкладки й покривати інші видатки, як приміром балі, або пікніки, чи зістане він увільнений від всяких обовязків і привілеїв супроти свого відділу. А коли так, то на випадок його смерти хто займеться розсліджуванням доказу смерти, повідомлення головної канцелярії про смерть, і таке інше — як сказано в §§ 256, 257, 258 і 292; або колиб він схотів змінити спадкоємців після §§ 222—226, — хто буде обовязаний занятись такою зміною. Також ті члени, котрі схотять платити піврічно або річно, чи будуть вони обовязані ходити на мітінґи та сповняти позаасекураційні обовязки?

В нашім статуті говориться про всякі кари; тому, що є їх дуже багато, навіть не покликуюсь на параґрафи. Коли відділ ухвалить собі пікнік чи баль, на котрий кождий член мусить явитись „під карою"; або коли член не явиться на скликаний „під карою" мітінґ, а опісля не схоче цеї кари заплатити, що тоді з таким членом зробити? Не думаю, що його можна позбавити асекурації тільки тому, що він не має охоти піти на баль.

Трапляється нераз, що член десь „пропав". Приміром, тепер підчас економічної депресії. Чоловік сидить в дома без праці. Сидить рік, два, їсти нема що, жінка гризе, діти дошкулюють, ось і він — щоб не бути тягаром та не заваджати в хаті, забирається та йде геть. Нема його місяць, два, та не чути про ньо пів року, або й більше, — десь пропав. Може з ним трапився нещасний припадок. Доказів на те нема. А може жиє де в іншій місцевости, та не дає про себе знати. Тимчасом відділ — уважаючи, приміром, на його малі діти, платить за нього вкладку в надії, що він повернеться й вирівнає. Колиб він був присутний, може був би взяв позичку на грамоту, або змінив би грамоту на „продовжену" або „виплачену"; але його нема і нема кому за нього підписати аплікацію. Вкінці він мусить бути суспендований, надшарпавши відділову касу й з кривдою для сиріт. А з такої справи може прийти в будучности до процесу. Два такі випадки знаю у самім Пітсбурґу. Такі власне заплутані справи — а буде їх багато більше, як тут наведено — треба буде параґрафами розвязати.

Конвенція мусить також заняти якесь інше становище супроти теперішнього запомогового фонду — чи фонду убогих (§§5, 152, 165 говорять про фонд запомоговий, § 98 споминає про фонд убогих). Досі, коли член захорів, або впав у невилічиму хоробу — він був наражений на страчення своєї асекурації через неплачення вкладок. Длятого власне створено фонд запомоговий, щоби такий член міг у біді заратуватись. Тепер, коли член захоріє, має право взяти собі позичку на свою грамоту, щоб заратуватись. Коли впаде в невилічиму недугу, йому булоб порадно взяти виплачену, або продовжену грамоту. Залежить від того, на яку недугу хорий. Чи не булоб добре цілковито скасувати запомогу для хорих, а оставити лише нижчий фонд для окалічілих? Очевидно, колиб мало прийти до скасовання фонду для хорих, екзекутива мусілаб засягнути правної поради, чи можливо зробити таку зміну. Члени, котрі дотепер асекурувались, мали надію, що у випадку їх недуги вони мають право до якоїсь запомоги. Заходить питання, чи конвенція може їм таке право відобрати. Також питання, що робити з тими членами, котрі в теперішний час є невилічимо хорі, й котрі одержують річну запомогу?

Колиб загальна опінія була за те, щоби оставити фонд запомоговий по старому, то він обовязково мусить бути **підвищений.** Вже нині фонд запомоговий майже вичерпаний. Наші члени старіються. Через лихе економічне положення не мають вони можности заспокоїти як слід своїх життєвих потреб, жиють у нужді, а додавши до цього гризоту й душевне пригноблення, не диво, що наші члени є дуже слабо відпорні на всякі хороби. Та чим більше члени будуть старітись, тимбільше будуть недуги між ними збільшатись і власне тому фонд запомоговий мусить бути підвищений, щоби було чим виплачувати всі слушні домагання.

Потрібно також зазначити виразно, чи це є фонд убогих, чи фонд запомоговий для всіх. Трапляється, що занедужає член та лежить в ліжку довший час; одначе він фінансово добре стоїть і тих $25 чи $50, котрі він дістане з фонду запомогового, для нього остаточно великої ріжниці не становлять. Інші члени, котрі не хорували, але є в далеко тяжчім положенню, підносять крик що це несправедливо. Вони розуміють, що запомоги дається лише убогим. Тому в статуті треба виразно зазначити, що до запомоги мають право всі члени.

Ще одна справа щодо фонду запомогового: В § 167 сказано, що вже по однім році членства, коли член занедужає на невилічиму хоробу, йому належиться річна запомога в сумі від $100 до $200 річно. Всі ті річні запомоги можуть дійти аж до суми $1,000. Додавши до того другу тисячку на посмертне, такий чоловік, вплативши до каси коло $100, може дістати з каси $2,000. Такої асекурації нема на цілім світі, бо на таких підставах кожда одна збанкротувалаб у короткім часі. Цеж ясне, що коли член на протязі одного року впав у невилічиму хоробу, початки цеї недуги були в нього вже при вступі, але прибравши добре „декорум", він зумів обдурити комітет приняття, та переслизнувся теж крізь пальці лікаря. Тому я пропонував би, щоби реченець, по котрім член буде управлений до запомоги у випадку невилічимої хороби, був піднесений з одного року до трох, а загальну суму знижити $1,000 до $500. Це не малоб відноситись до тих, котрі окалічіють з причини нещасного випадку, бо на це чоловік асекурується.

Наша орґанізація повинна також постаратися о те, щоби в кождій головній місцевости був назначений добрий і совістний лікар. Багато лікарів легковажать собі нашу орґанізацію. Я знаю випадок, де лікар побирнв лише 50 центів за виповнення членської аплікації. Кождий член розуміє, що лікар за 50 центів совісно кандидата не огляне. Лікаря не можна потягнути до відповідальности, бо він завсіди знайде тисячу оправдань, а каса Союзова — це є наша каса, через такого лікаря терпить страти. Тепер, коли всі лікарі будуть платні з головної каси, легко буде перевести це діло в життя.

Треба переглянути й поправити параґрафи, котрі відносяться до принятя нових членів. Нераз приходить 60-літній кандидат і подає себе за 40-літнього. За пару місяців умирає, а Союз має через те всякі тяганини, судові процеси й кошти. Відділовий „Комітет приняття кандидатів" — повинен за такий поступок дістати якусь кару, або хоч нагану. Я знаю випадок, де чоловік лежав у шпиталі на невилічиму недугу. Він вийшов з шпиталю на два місяці, спеціяльно на те, щоби вкрутитися в члени до котроїсь із українських запомогових орґанізацій. Знайшлися члени, котрі — знаючи про його недугу — зарекомендували його членство. Очевидно, його до членства не допущено; одначе такий факт наглядно свідчить, що багато членів не мають льояльности до своєї орґанізації та не дбають про її касу. Власне проти таких членів повинні бути звернені деякі параґрафи. Наші члени повинні знати, що в обличю закона секретар відділовий, чи інший член, котрий кандидата представляє в членство, вважається аґентом компанії, й хотяй компанія є відповідальна за поступовання свого аґента — вона має право потягнути аґента до судової відповідальности за несовісне виконування обовязків, або, як кажеться, за „вілфул неґлідженс".

Деякі наші секретарі не є добре обзнакомлені зі статутами. При суспендованню членів не записують цього факту до протоколу — як сказано § 303. З тої причини приходить часто до непорозумінь. Я думаю, що булоб добре розширити § 303 в той спосіб, щоби секретар відділовий був обовязаний також листовно повідомити кождого суспендованого члена, з поданням причини його суспензи.

Хочу ще натякнути про нашу асекурацію „на життя" — це є „20-ірс ендавмент", в клясах Е-500 до Е-3,000. Цей рід обезпечення є в нашій орґанізації багато вищий як в інших американських асекураційних компаніях. Я не маю наміру тут наводити чисел до порівнання; колиб зайшла потреба, такі числа можна предложити. Не знаю, хто і як укладав ті табельки, одначе — на це, щоб вони були вищі, нема ніякого оправдання. Наша молодіж волить асекуруватись „на життя", але нерадо вступає до Союза, бо крім фондів мусить платити вищу премію. Конвенція повинна перевести ухвалу, щоби знизити премії в згаданім роді обезпечень так, щоб вони приблизно рівнались такій самій асекурації в інших американських асекураційних компаніях.

Добре булоб, щоб діти, які переходять із молодечого департаменту до старших, діставали якусь грошеву нагороду, хочби на покриття кількох місяців своєї вкладки. Тепер є два роди діточого обезпечення: по 25 ц. і по 50 ц. на місяць. Ті, що асекуровані по 50 цнт., дійшовши до 18 літ життя, дістають якийсь грошевий зворот. Тепер треба перевести ухвалу, щоби діти, котрі платять по 25 цнт. на місяць, і дійшовши до 18 літ життя, коли будуть приступати до старших, дістали половину того, що дістають діти, котрі платять по 50 цнт. Втрати на тім ніякої не буде, а в такий спосіб можна задержати багато молодіжи при Союзі.

Конвенція також повинна прийти до якогось заключення в справі Сиротинця, а що це справа дуже важна — то треба присвятити тій справі відповідний час, щоби можна було спокійно й розумно її обговорити. Є це справа така широка, що нема тут місця на її обговорення. Я лише зазначу, що цілком не подивуюсь, коли екзекутива назначить спеціяльну комісію, котра буде реферувати справу Сиротинця.

Теж було би добре перевести ухвалу, щоби протоколи, як конвенційний так і з річних засідань Головного Уряду, були завсіди видані осібною брошуркою і розіслані кождому делєґатови та секретареви відділовому. Такі брошури складались би в архівах орґанізації й були би її хронікою. Ті члени, котрі хотять слідити хід і розвій орґанізації, не потребувалиб складати витинків із „Свободи" (що є досить невигідне), бо мали би до розпорядимости брошурку. Таксамо, коли буде друкуватись новий статут, добре було би видати осібну книжечку по українськи, а осібну по англійськи, для вигоди при зносинах з Американцями.

На цім кінчу та прошу загал делєґатів і статутову Комісію взяти мої завваги під розвагу.

Інж Вол. Малєвич,
радний У. Н. Союза.

Д-р Володимир Ґалан,
Кмдт Батерії 5/4 У. Г. А.

ХРЕСТ ОГНЮ БАТЕРІЇ СМЕРТИ У. Г. А. 15 КВІТНЯ 1919 Р.

(Гармашам 4 Гарматнього Полку У. Г. А. на спомин).

(4)

Я зголосив це негайно команді бриґади і полку та зажадав підмоги, амуніції для гармат і піхоти. Сот. Лясковський обіцяв вислати артилерійську амуніцію негайно залізницею аж під самі Підбірці, а звідтам доставити підводами до батерії. Радив також відступити негайно до Миклашева, бо піхотна допомога може прийти запізно. На моє внесення він згодився залишити батерії на місці з тим застереженням, що вся відповідальність за втрату батерій спадає на мене як команданта ґрупи „Південь".

Дальшу балачку перервало донесення стеж:

„Гальо, батерія! Ворог наступає здовж дороги і залізничого шляху".

„Гармати взад!" Треба відтягти гармати, бо віддаль мала, не можна перестрілити горба. Метнулись гармаші й гармати стоять око в око до ворога та звертають на нього свої грізні гирла.

Наче тінь виступає ворожа лава з двора. Ідуть спокійно вперед, а ми ждемо...

Бум... бах! бум... бах!... відізвалася батерія гавбиць вдруге, втретє. Бють на залізничий шлях. Ворог хоче нас зайти, та ми на це приготовилися. З Лисинич біжать на нас... „Батерія огонь!"

И заграли гармати, а рев їх нісся на Чортівську Скалу та відбивався грізним відгомоном. Біжать, блискають гармати, стріл за стрілом паде, рис оболоння та нищить ворожу розстрільну. Заграли скоростріли і голим оком видно, як падуть і котяться ворожі трупи. А решта біжить взад, відступає. Наступ відбитий.

„Ґальо! Батерія? Ворожа піхота пересовується до ліска в сторону Сорок та йде до нового наступу!"

И знов заграли гармати, кріси, скоростріли. В батерії крик, гук та радість.

„А диви, диви, ось там, давай ґранату, ще раз, ще раз! Стріляють самі без команди.

„Там, ось там, ціла гурма, стріляй!" кричить справник. Сам стає до гармати. Не видержав і хор. Б. І йому остогидло глядіти. Сам наставляє пушку та шле стріл за стрілом так цільно, наче з кріса. Горяча праця. Піт ллється з чола гармашів. „Хорунжий, уставте одну гармату на Чортківську Скалу!" Він глядить на мене та показує на вуха.

„Не ч-у-у-у-ю!" — кричить. Гук гармат приглушив його. Те саме сталося з гармашами. Не чують голосу на пять кроків. Вставляємо ряд і передаємоикази. Ворог відбитий!

Біля залізничого шляху змела ворога батерія гавбиць. Туди вони пробували наступати цілою батавою. Мабуть сього дня більше не будуть наступати.

Ворожа артилерія стріляє, та зле. Минає батерію і стріли падуть в село. Є ранені... Санітарі їх перевязують, а ми ждемо дальших подій.

„Гальо! Батерія? Ворог наступає великою силою при залізниці!" Знов почався нелюдський рев та свист гармат і скорострілів. Знов купи ворожих трупів вкривали оболоння. Ми не щадили. В найбільші товпи падали ґранати і розривали їх на кусні. Ворог не вдержав і подався взад. Настала тишина.

Умучені гармаші падали на землю, щоб хоч хвилину відпочати. Гирла гармат, звернені на всі сторони, розкинені скрині від набоїв, почорнілі від гарматного диму облича гармашів надавали батерії якийсь дивний, а притім незмірно грізний вигляд.

Була це батерія смерти!

Біля полудня не стало набоїв для батерії гавбиць і її завдання скінчилось. Вона мусіла відійти взад. По довгій дружбі гармаші розпрощалися і так батерія 5/4 осталася сама, для захисту підборецького відтинку. Пополудні, коли ми відпочивали по довгих боях, явились воєнні літаки та кинули 9 бомб на батерію, однак без висліду. Як тільки літаки відлетіли, підбіг до гармати пушкар Плюта, провірив приціл і бумс... полетіла гармата на Львів. — „Аби си ни думав, жи він нам щось зробив!" — засміялися гармаші. Та мабуть це почув літак, бо завернув назад і зачав обстрілювати батерію з машинового кріса і знов без ніякого висліду.

— Він стріляє мухи у воздусі, реготалися гармаші.

— Глядіть, з Миклашева йде якась розстрільна...

Невже це ворог заскочив нас ззаду? Ні, це неможливо. Але чому мають напрям на нас, а не на Винники? — Колиб це були наші!

Розвідчик Думанський скочив чвалом і по хвилі приніс радісну вістку, що це наш Тернопільський Курінь поведе наступ на Чортівську Скалу та просить допомоги гарматним огнем. Ми відітхнули свобідніше.

До вечера був спокій. Наступ відложено до наступного дня, бо на допомогу мав прийти нічю курінь сот. Ґаздейки.

Командант полку передав телефонічний приказ, в якому в імени II. корпусу, 4. бриґади і 4. гарматного полку висказано батеріям ґрупи південь, а зокрема батерії 5/4 та її командантови, військове признання та візвано команду подати імена всіх старшин і гармашів, котрі відзначилися в бою.

На це я дав відповідь, що в імені ґрупи і батерій приймаю признання команд. Тому однак, що всі сповняли свої обовязки якнайкраще, вважаю, що військове признання є для нас найбільшою почестю.

„Чи батерія відійде на ніч до Миклашева"? — спитав мене сот. Лясковський.

„Пане сотнику, голошу слухняно, батерія останеться на старій позиції. Гармаші остануться при гарматах усю ніч, щоби піддержати морально нашу піхоту, а ранком дати їм поміч в наступі".

„Передайте вашій батерії, що ми горді мати в свому полку **„Батерію Смерти"**, закінчив сотник Лясковський.

За хвилину залунав голос справника: „Збірка"! і біля гармат, ще горячих від цілоденного бою, ставали гармаші в стрункі ряди.

Я передав їм похвалу команд за їхню працю та згадав про наші втрати в Підбірцях: батерія 5/4 мала одного вбитого, 3 ранених, двох пропавших (мабуть полонені). Коли гармата в Лисиничах була заскочена ворогом, гармаші почали відступ до своїх, при чому поляг гармаш Семко Юган, а вістун Поточний ранений попав у полон. Батерія 1/4 мала одного вбитого і 6 ранених. В цьому дні батерія 5/4 вистріляла 2,500 набоїв!

Знов команда „Позір!" і „Розійтись"!

Хвилю були це стрункі слухняні стрільці. А тепер гомонять усі весело, радуються, не видно між ними ріжниць.

Принесли солому з села, простелили біля гармат і як брати лягають біля них. По цілоденнім страшнім гуку — настала хвиля тиші і спочинку. Бліді проміні місяця колишуть до сну помучених гармашів.

Лише час від часу відозветься гармата, щоби держати в поготівлю боевище та непокоїти ворога.

Спіть, хлопці, спіть, бо завтра жде вас, гармашів **„Батерії Смерти"**, нове завдання, новий наступ на Чортівську Скалу.

Филаделфія, Па.
Дня 1. квітня 1933.

КОНВЕНЦІЙНІ ПРОЄКТИ

16.

Проект від 44-го Українських Січових Стрільців в Нортгемптон, Па.

Ми, члени нашого Союза, згуртовані при відділі 44-тім, котрим лежить на серці добра будучність і певність за обезпечення нас і наших дітей, хочемо дати пару наших думок, котрі шановні делегати на конвенції в Дітройті повинні взяти під розвагу, бо в кожній державі, котра має демократичну форму, надані кожній особі права позволяють їй, своїм розумінням і досвідом виробляти публично те, що вжиттю приключилось. Так само наш Український Союз, як організація, сформована волею українських емігрантів для добра і взаїмної помочі тихже емігрантів, надає кожному, право стоячому членови, виявляти те, що може причинитись до більшого її зросту й повне довіря на будучність.

1. На будуче щоб конвенція відбувалась в таким стейті й в такім місті, де впоблизу найбільше число відділів; тим самим заощадиться досить гроша, а ті заощаджені гроші можна обернути на допомогу членів, котрі будуть такої допомоги потребувати.

2. Щоби екзекутивний комітет не назначував делегатів до статутової, контролюючої і верифікаційної комісії, але щоби дати під загальний референдум членства, бо такий референдум більше підлягає демократичній формі, ніж теперішний.

3. В 68-мім параграфі говориться, що головний предсідатель має право суспендувати котрого будь з урядників, за яку небудь провину — такий параграф протирічить постановам конвенційним, бо коли ми вважаєм конвенцію нашим законодатним тілом, отже тим самим і головний предсідатель повинен йому підчинитись. Отже ми даєм під розвагу делегатам, щоб зупинились і поправили повищий параграф. (бо цю справу, що приключилась з радним О. Питлярем, ми вважаєм за політичну, і нічим нешкідливу для У. Н. Союза, бо статут позволяє, що членом може бути кожний Українець без ріжниці на його переконання).

4. Звертаєм увагу, щоб на будуче рекордовий секретар всякі справодання, як з засідання головних урядників, чи контрольної комісії подавав в органі „Свобода" що найдальше до шісдесять днів по таких засіданнях, а не як по слідного часу, аж по рокови. Таке проволікання деневрує членство, а навіть через це виходять всілякі сплетні поміж членами й доріканя в сторону Головного Уряду.

5. Щоби конвенційні делегати додали до статута параграф, щоб Головний Предсідатель і Касієр занимали місце на стало в головнім офісі й виконували роботу, яку конвенція для них призначить. Тим самим зменчиться екстра принимання офісових помічників і через такий сталий побут Головного Предсідателя й Касієра надасться більшу повагу Союзови.

6. Календарі на будуче видавати задармо, в такім порядку, що коли в одній родині й в одній хаті є більше число членів, котрі стоять в У. Н. Союзі, то один календар вистарчаючий. Кошти на видання календаря, як папір і другі матеріяли, малаб покрити каса Союза. Редактори не повинні собі раховати за видання такого календаря нічого, бож вони мають місячну платню.

7. Щоби конвенційні делегати взяли під розвагу вибір головних урядників — воно давна так практикується, що коли хто попадеться на добре платничий уряд, то не дай Боже йому розстатись, бо не тілько йде грошева агітація за поновний вибір, але навіть уживають орган Союзовий, „Свободу", на такі цілі, щоби других представити в неяснім світлі, а себе якнайкраще вибілюють. Наше розуміння говорить, щоби допускати хоть на половину нових урядників, і тим самим дати спромогу набиратись практики для більше її потребуючих.

8. Платня Головних Секретарів і Редакторів на вигляда є завелика, взяти за примір більші або менші фабричні, чи які другі заводи, їх директори стараються насамперед персоналови офісу обкроїти їхню платню, щоби можна такий завод хоть почасти знизити. А навіть ново вибраний американський президент видав заяву, що мусить насамперед заглянути до високо платних державних урядників, а знижуючи їм платню, зможе збалянсувати скорше державний буджет. Так само наші офісисти з головного офісу У. Н. Союза повинні охочо з тим погодитись. Нашим домаганням в повищій справі до делегатів конвенції є, що найменше двацять пять процентів знизити Секретарям і Редакторам.

9. Таксамо домагаємося, щоби Головні Урядники, котрі побирають місячну платню, не отримували конвенційних діет, крім подорожі на конвенцію.

10. Рівнож щоби кождого року по виборах відділових оголосити один раз імена й адреси секретарів відділових. Це дає спромогу ввійти в переписку, й це додасть більшої активности в праці для розвитку Союза.

11. Що тичиться нової системи плачення вкладок і поліси, що коли не конче то є добром, що коли член позичить пару долярів зі своєї власної каси, і мусить за це процент від них платити. Нашим домаганням є, щоби жадного проценту не платити, бо коли член складає, скажемо, через 20 років, або більше, й помагав збудувати міліонову організацію, отже тим самим що тим піонірови членови належиться процент, а не противно. Таксамо і до продовження полісі (EXTENDED POLICY), коли член зложить повну належитість, за рік, чи більше, за котру завинив, отже має право назад членства без оглядин лікарських.

12. Таксамо табличку, котру члени поотримували з головного офісу (значить новий рід плачення) делегати не повинні приняти до статута в такій формі, бо вона є задорога.

13. Знову найголовнішим з нашої сторони повинно бути взяти під розвагу, а то новий рід форми принимання молодіжи до Союза. Нераз ані десять були поклики в нашім органі „Свободі", щоби дати спромогу молодшим приступати в члени в нашу Організацію й тим забезпечити її будучність. Коли так, то треба старатись дати для тої молодіжи такі користи, щоби були вдоволяючі. Значить, треба дати такі поліси, щоби стали нарівні з найбільшими й найпрактичнішими асекураційними компаніями в Америці. Так, поважані делегати, зверніть всю свою працю на оброблення нової форми поліс для молодіжи, нехай твориться через таку форму солідний Гібральтар з українських дітей на землі Вашингтона.

14. Хочемо звернути наших пару кінцевих слівець до конвенційних делегатів, бо багато наших прикладів і невдоволень, а властиво так теперішний вимагає чогось все новішого й новішого. От, приміром, наш орган „Свобода". Друкуються в ній не тільки справи Союзові й дотичні, але таксамо, по більшій части, народньо-політичні. Ну, скажемо, варто спімнути й за минувшість, але теперішний час і члени вголос домагаються, що хочуть мати провідника з нашого органу „Свобода" робітничого, а не лірника плаксія.

15. Рівнож діточий журнал перестати видавати, а на його місце видавати недільний часопис, в котрім можна поміщувати подвиги Тарзанів і таке друге.

16. Таксамо такі оголошення в „Свободі": навіть щоби і дуже платні були, але з ворожої нам нації не поміщувати, бо лиш таке оголошення знаходить місце в нашім органі, де говориться просто до рідної пристані Гдині, рідна мова, і народня кухня, таке оголошення можна назвати провокацією.

17. Таксамо булоб краще, щоби звіт конвенційний був надрукований в осібнім одним числі, а не як по сей час бувало, що такий звіт розміщувано в кільканацятьох числах, часами одно число затратилось і цілий протокол не вартував нічого.

А на остану вам всім вибраним делегатам жичим доброго здоровля. Коли зїдетесь, радьте розумно, щоб з того вийшла користь для Союза й слава для цілого Українського Народу.

За проектову комісію:

Теодор Мазепа, Андрей Чепеляк, Іван Гулька, Александер Потіха, Олекса Задубера, Іван Вербицький.

Уряд:

Василь Шишка, пред.; Лука Демчук, секр.; Тони Бодник, касієр.

РОЗПУЧЛИВИЙ КРИК З „ТОГО БОКУ ГРЕБЛІ".

(Лист з Большевії).

До рук волинського кореспондента „Нового Часу" дістався лист, надісланий в лютому ц. р. з Київщини селянином до своїх родичів у луцькому повіті на Волині.

Опускаючи чисто родинні справи, подаємо важніші його уступи без змін.

„Ми покищо живі, а за здоровля не питайте... Ми так бідуємо з голоду та холоду, що прийдеться помирати з дітьми від голодової смерти... Подайте відомість і відповідь на цього листа. Чи зможете допомогти нам бідним, голодним, бо сімя наша велика, четверо дітей та нас двоє, а жити зовсім не можна. Порадьте, як далі жити. Нема в нас ні хліба, ні картоплі — нічогісінько. Як Ви там? Чи живі, чи здорові? Як живі, то дайте відповідь і пораду, бо прийдеться помирати від голодової смерти. В нас 1 пуд муки коштує 300 руб., а пуд картоплі 100 руб., тай нема ніде. Дорогі Татоцку, Мамочко, Братіки й Сестричка! **Ратуйте, хто в Бога вірує і має душу!** Пишіть, як Ви там проживаєте. Що у Вас по чому, чи люди не голодують так як у нас, бо в нас лише жах. Люди пухнуть від страшного голоду".

Ось таке діється в „пролетарському раю" — на Київщині — серці України, яка колись „плила медом і молоком". Довші коментарі до наведеного крику душі одного з нещасних совітських підяремних, гадаємо, зайві. — **В. Савійський.**

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ЕЛИЗАБЕТ, Н. ДЖ.

Українсько-литовське протестаційне віче,

Заходом Українського Демократичного Клюбу відбулося дня 26. березня 1933 р. в нашій громаді українсько-литовське протестаційне віче проти неправного і розбійницького загарбання українських і литовських земель Польщею.

Запротестовано також проти виконання засуду смерти на наших національних героях, В. Біласови і Д. Данилишинови.

На вічу були заступлені церкви і всі національні товариства. Перед вічем о. Чаплинський відправив за наших національних мучеників панахиду, підчас якої зібрано $22.83.

Віче відкрив гром. М. Галинович, а проводив ним в англійскій мові Марсел Вагнер, адвокат з Джерзі Сіти.

П. Вагнер в своїй промові вияснив злочин, який поповнили політики держав антанти, віддаючи Західню Україну на поталу та знущання Польщі.

Польща запанувала на українських землях, завела нечуваний у світі терор, стараючися знищити все, що українське.

Таким самим підлим підступом Польща запанувала над столицею Литви, містом Вильном та виленською провінцією, висилаючи тамтуди армію авантурників, на чолі з генералом Желіговським. І на литовських землях Польща теж завела режім терору та безправства. Українці й Литовці з Елизабет зійшлися, щоби запротестувати перед культурним світом проти тих звірств, яких допускається польська окупаційна влада на наших прадідних українських і литовських землях.

Американські банкирі повинні це мати на увазі і не уділяти позичок Польщі, бо вона є тільки сезоновою державою.

Дальший бесідник, о. Чаплинський, говорив:

Тому два дні я прибув до вашої громади як душпастир при церкві св. Володимира. Невимовно тішуся, що застаю нашу громаду при такій чесній народній роботі, а тим більше, що обставини так склалися, що я маю честь бути на спільній манифестації двох громад: української і литовської, і разом запротестувати проти гнету Польщі над українським і литовським народом. Нам треба обзнакомити чужі народности з тим, що робить Польща на окупованих нею українських і литовських землях, та звернути на це увагу культурного світа.

Д-р Лука Мишуга підніс таке:

„Вчера американські часописі принесли „інтервю" з польським пяністом Падеревським. Польський музика нарікав, що є зле з Польщею, бо її хочуть ділити четвертий раз. Дай Боже, щоби ділили і щоби те сталося якнайскорше! Це власне є причиною, чому ми, Українці й Литовці, тут спільно сьогодня зібралися: ми хочемо бути перші, між тими, що будуть Польщу четвертий раз розбирати. Друга причина, чому ми тут зійшлися, це піднесення протесту перед культурним світом проти Польщі й заманіфестувати, що поки ми, себто Українці й Литовці, живемо, не допустимо, щоби Західня Україна і Вильно лишились під Польщею".

Потім д-р Мушуга переповів на підставі американських жерел, як це сталося, що українські й литовські землі опинилися під Польщею, наводячи на це все виїмки з творів ріжних американських письменників.

Бесідник виказував, що вже самі Американці пишуть виразно, що у Верзаю допустилися злочину над українським народом. Самі Американці змальовують тепер положення українського народа під Польщею так драматично, що й Українець не міг би краще того віддати.

Тепер ще треба поширити пропаганду в тім напрямі, що треба виказати, що Польща, вихована на кровожадній ідеольогії таких письменників як Сенкевич та на таких ідеалах як зрадник Вишневецький, є загрозою не тільки українського чи литовського народа, але й людської культури і спокою в Европі.

Наступний бесідник, п. Роман Слободян, сказав між іншим таке: „Щоби про нинішнє наше віче довідався культурний світ, треба Українцям і Литовцям зложити добровільні датки на покриття коштів висилки у світ телеграм з резолюціями, як теж на піддержання дальшої боротьби".

Громадянин Григорій Євусяк говорив: „Не можу висказати словами тої радости, якої дізнаю, коли бачу, як Українці обєднуються з Литовцями і як ідуть, разом проти спільного ворога — Польщі. Треба тепер подбати, щоб Українці і Литовці братались не тільки тоді, коли знаходяться в біді, але це збратання щоб задержали при інших нагодах, тоді коли їм добре діється, себто, щоби спільно себе піддержували в ріжного роду підприємствах тут в Америці".

Від Литовців промовляли о. Сімонайтіс, п. Ч. Вільніскіс та п. Сабат. Свої промови виголосили у литовській і англійській мові, пятнуючи Польщу та взиваючи до українсько-литовського обєднання.

Співав український хор під проводом п. Ядловського, а литовський хор під проводом литовського композитора п. Жечевічюса.

П. М. Вагнер відчитав резолюції в англійській мові, які зістали одобрені зібраними. Резолюції ці постановлено вислати до Лондону, Парижа, Риму, Ліги Націй та до Вашингтону.

Жертви зложили: о. Чаплинський $3; Гр. Івскало $2; по $1: М. Процак, П. Буцкий, Т. Чечіль, В. Кардаш, Евдокія Стасько, Ф. Гоніймар, В. Левчик, Р. Слободян, П. Остапчук, М. Галинович, Гр. Євусяк, М. Голубець, Г. Налепа, А. Венскис, Ф. Савіск, М. Ядловський, Катерина Мусьонська, І. Микитишин, І. Жічевічюс, Агафія Гандович, І. Чвікало, А. Машлянка, О. Сімонайтіс, І. Клок. Зірано $55.32. — Разом $78.15.

Віче закінчено відспіванням „Ще не вмерла Україна".

Іван Клок, секр. віча.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ.

Г. К., Палмертон, Па. — Ваші завваги щодо проектів дуже слушні. Але ми не хочемо містити критики проектів в часі, коли їх друкуємо. Хай члени самі приходять до переконання, чи вартує забирати місце в газеті на друкування таких проектів, про які Ви згадуєте. Як делегат на Конвенцію, Ви матимете нагоду піднести свої уваги щодо передконвенційних проектів на самій конвенції й там добитися якоїсь зміни.

П. С., Балтімор, Мд. — Проект мусить походити від відділу і бути на нім обговорений та висланий до редакції з підписом урядників і засмотрений у печатку відділу. Було би дуже добре, щоби Ваші розумні думки переслав нам відділ, до якого належите, як проект відділу. Тоді помістимо, а Ваші уваги будуть покищо білим круком між проектами, але вони завважать, бо є розумні й справедливі.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА.

Дня 29. березня ц. р. помер **Йосиф Борсук**, член 300 відділу У. Н. Союза в Джанстави, Па.

Покійний належав до тих перших Союзовців, що заснували наш відділ дня 1. березня 1911 р. Тоді вибрано Покійного касієром відділу.

Пізніше бл. п. Борсук переніс до Акрон, О., а потім до Дженет, Па. Був пекарем хліба.

Покійний був щирим Українцем і добрим Союзовцем. Був делегатом на 17 конвенцію У. Н. Союза.

Походив зі села Войткова, повіт Добромиль, Західня Україна. Помер, маючи 48 років.

На похорон прибули не тільки місцеві Українці, але багато родин з Акрон і Дженет, за що належиться їм подяка, що прийшли віддати Покійному останню прислугу з далеких сторін.

В. И. П.

Андрій Годчак, секр.

МІТИНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

ТРЕНТОН, Н. ДЖ. Тов. Зап. Січ, ім. Б. Хмельницького, від. 245, повідомляє всіх членів, що місячний мітинг відбудеться в неділю, 23 квітня, в годині 2-гій пополудни. Мітинг відбудеться о тиждень пізніше з причини свят. Проситься, щоби усі члени явилися на тім мітінгу, бо є важні справи до полагодження. Рівнож просяться всіх довгуючих членів, щоби по можности вирівняли свої залеглости. Уряд за нікого не буде висилати розмету, лиш за тих, що заплатять, бо відділова каса порожня і котрий член не заплатить буде суспендований. — Іван Сабат, предс.

PRESS REPORTS ON UKRAINE AND UKRAINIANS.

THE SOVIET AND THE PEASANTRY.

An Observer's Notes.

II.

HUNGER IN THE UKRAINE.

Wretched Cultivators.

(This is the second of three articles by an observer who recently visited the North Caucasus and the Ukraine in order to see how the collectivisation of agriculture in Soviet Russia was affecting the lives of the peasants. The first article appeared on Saturday, and the third will be published tomorrow).

(From a Correspondent in Russia).

My train reached Rostov-on-Don—fairly large town, capital of the North Caucasus—in the early morning before it was even light. I had been travelling "hard" and trying to find out from some of the peasants in a crowded compartament where they were going and why. Many appeared to have no particular object in view; just a vague hope that things might be better somewhere else. In Russia, as in most other parts of the world, there is much aimless movement just now from one place to another. One peasant, however, had a specific object; he wanted to join the army because, he said, one was fed in the army. On the platform a group of peasants were standing in military formation, five soldiers armed with rifles guarding them. There were men and women, each carrying a bundle. Somehow, lining them up in military formation made the thing grotesque—wretched looking peasants, half-starved, tattered clothes, frightened faces, standing to attention. These may be kulaks, I thought, but if so they have made a mighty poor thing of exploiting their fellows. I hung about looking on curiously, wanting to ask where they were to be sent—to the north to cut timber, somewhere else to dig canals—until one of the guards told me sharply to take myself off.

In Rostov I had a letter of introduction, which I presented, and found myself in a large car with a guide. "There we're building new Government offices, eight stories high; there a new theatre and opera house to seat 3,000, living quarters behind for the actors; here's a new factory that three years ago didn't exist, blocks of flats for the workers, latest machinery and sanitation."

I began to forget the desolation of the North Caucasus and the group of peasants being lined up in military formation on a cold railway platform in the very early morning. Showmanship—most characteristic product of the age—worked its magic. "Have you got bread here in Rostov?" I asked weakly. "Bread, of course we've got bread; as much as we can eat." It was not true; but they had a certain amount of bread. One might go all over Russia like this, I thought—on a wave of showmanship. It explained something that has often puzzled me.

A FUNDAMENTAL FACT.

How is it that so many obvious and fundamental facts about Russia are not noticed even by serious and intelligent visitors? Take, for instance, the most obvious and fundamental fact of all. There is not 5 per cent of the population whose standard of life is equal to, or nearly equal to, that of the unemployed in England who are on the lowest scale of relief. I make this statement advisedly, having checked it on a basis of the family budgets in Mr. Fenner Brockway's recent book "Hungry England," which certainly do not err on the side of being too optimistic.

In the evening I joined a crowd in a street. It was drifting up and down while a policeman blew his whistle; dispersing just where he was, then re-forming again behind him. Some of the people in the crowd were holding fragments of food, inconsiderable fragments that in the ordinary ways a housewife would throw away or give to the cat. Others were examining these fragments of food. Every now and then an exchange took place. Often, as in the little market town, what was bought was at once consumed. I turned into a nearby church. It was crowded. A service was proceeding; priests in vestments and with long hair were chanting prayers, little candle flames lighting the darkness, incense rising. How to understand? How to form an opinion? What did it mean? What was its significance? The voices of the priests were dim, like echoes, and the congregation curiously quiet, curiously still.

I dined with a number of Communists. They were so friendly and sincere. "About this peasant business?" I asked. They smiled, having an answer all ready. "As the factories were in 1920 so now the farms. We've built up heavy industry; the next task is agriculture. Fifteen collective farm workers have gone to Moscow to a conference, Comrade Stalin will address them. This year we plan to plant so many hectares which will produce so many poods of grain. Then next year..."

"Are you quite sure," I wanted to ask, "that the parallel is correct—factories and land? Isn't agriculture somehow more sensitive, lending itself less to statistical treatment? Will people torn up by the roots make things grow, even if you drive them into the fields at the end of a rifle?" It is, however, as impossible to argue against a General Idea as against an algebraic formula.

THE UKRAINE.

The Ukraine is more a separate country than the North Caucasus. It has a language of its own and an art of its own; southern rather than eastern, with white, good houses and easy-going people. Even now you can see that it has been used to abudance. There is nothing pinchbeck about the place, only, as in the North Caucasus, the population is starving. "Hunger" was the word I heard most. Peasants begged a lift on the train from one station to another, sometimes their bodies swollen up—a disagreeable sight—from lack of food. There were fewer signs of military terrorism than in the North Caucasus, though I saw another party of, presumably, kulaks being marched away under an armed guard at Dnipropetrovsk; the little towns and villages seemed just numb and the people in too desparate a condition even actively to resent what had happened.

Otherwise it was the same story—cattle and horses dead; fields neglected: meagre harvest despite moderately good climatic conditions; all the grain that was produced taken by the Government; now no bread at all, no bread anywhere, nothing much else either; despair and bewilderment. The Ukraine was before the Revolution one of the world's great wheat-producing areas, and even Communists admit that its population, including the poor peasants, enjoyed a tolerably comfortable standard of the life; now it would be necessary to go to Arabia to find cultivators in more wretched circumstances. Here, too, there are new factories, a huge new power station at Dnieprostroi, a huge new square at Kharkov with huge Government buildings—and food being exported from Odessa.

A KOLHOZNIK'S LIFE.

In a village about 25 kilometres from Kiev (old capital of the Ukraine; enchanting town! Now Kharkov is the capital) I visited a collective farm worker, or kolhoznik. His wife was in the outher room of their cottage sifting millet. There were also three chickens in the outher room, and on the wall two icons and a bouquet made of colored paper and a wedding group, very gay.

"How are things?" I asked.

"Bad," she answered.

"Why?"

"Only potatoes and millet to eat since August."

"No bread or meat?"

"None."

"Were things better before you joined the collective farm?"

"Much better."

"Why did you join, then?"

"Oh, I don't know."

She opened a door leading to an inner room to call her husband. He was lying on the stove, but got up when she called and came in to us carrying one child and with another following him. Both children were obviously undernourished. I told the man that I was interested in collective farms, and he was ready to talk. "I was a poor peasant," he said, "with a hectare and a half of land. I thought that things would be better for me on the collective farm."

"Well, were they?"

He laughed. "Not at all; much worse."

"Worse than before the Revolution?"

He laughed again. "Much, much worse. Before the Revolution we had a cow and something to feed it with plenty of bread, meat sometimes. Now nothing but potatoes and millet."

"What's happened, then? Why is there no bread in the Ukraine?"

"Bed organisation. They send people from Moscow who know nothing; ordered us here to grow vegetables instead of wheat. We didn't know how to grow vegetables, and they couldn't show us. Then we were told that we must put our cows all together and there'd be plenty of milk for our children, but the expert who advised this forgot to provide a cowshed, so we had to put our cows in the sheds of the rich peasants, who, of course, let them starve."

"I thought you'd got rid of all the rich peasants?"

"We did, but their agents remain."

"What about the winter sowing?"

"Very bad."

"Why?"

"Again bed organisation. People lost heart and stopped working. Weed everywhere, and, with the cattle dead, no manure; no horses to transport fertiliser, even if it was available." He hushed his voice. "There are enemies even on the Council of the collective farm. Now they wouldn't elect me on to the Council."

"Some grain must have been produced. What happened to it?"

"All taken by the Government."

"It'll be better in that respect this year. You'll only have to pay a tax in kind—so much per hectare—and not deliver a quota for the whole district. When you've paid the tax in kind you'll have about two-thirds of the crop left for yourselves."

"If we get as big a crop as they estimate. But we shan't—not with the land in such bad condition and with no horses. They'll take everything again."

He showed me his time-book. His pay was seventy-five kopeks a day. At open market prices seventy-five kopeks would buy half a slice of bread. He said that for the most part he spent the money on the fuel. Sometimes he bought a little tobacco. Nothing else. No clothes, of course, or boots, or any thing like that.

"What about the future?" I asked.

He put on a characteristic peasant look; half resignation and half cunning: "We shall see."

When I got back to Moscow I found that Stalin had delivered himself of this opinion to a conference of collective farm chock brigade workers:—

By developing collective farming we succeeded in drawing this entire mass of poor peasants into collective farms, in giving them security and raising them to the level of middle peasants... What does this mean? It means that no less than 20,000,000 of the peasant population have been saved from poverty and ruin, from kulak slavery, and converted, thanks to the collective farms, into people assured of a livelihood. This is a great achievement, comrades. This is such an achievement as the world has never yet known and such as not a single State in the world has ever before secured.

(The Manchester Guardian, Monday, March 27, 1933).

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

МІТІНГИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ. Бр. св. Івана Хрестителя, від. 270, повідомляє всіх членів і члениць, що місячний мітінг відбудеться в середу, 19-го квітня, в годині 7-мій ввечір, в гали У. Н. Дому, 181-183 Фліт ул. Проситься всіх членів прибути на час. Довгуючих членів проситься вирівнати свої залеглости, бо в противнім разі будуть суспендовані. Проситься тих членів, котрі хотять виміняти грамоти на новий ід обезпечення, щоби принесли старі грамоти на мітінг. Припоминається тим членам, котрих діти належать до Молодечого Департаменту, а минуло їм уже 16 років житя, щоби вписали їх до повнолітних членів. Проситься тих членів, котрі ще не вписали своїх дітей до У. Н. Союза, нехай впишуть цего місяця. Проситься всіх членів приєднувати нових членів, бо тепер приймається без оплати вступного. — М. Баран, предс.; Н. Заяць, кас.; Н. Пігура, секр.

RADIO.

ОЛИФАНТ, ПА.

Хор української греко-кат. церкви св. Кирила і Методія в Олифант, Па., відспіває „Воскресні Пісні" з радіо-стациї W.Q.A.N. в Скрентон, Па., у вівторок, дня 18 квітня, від години 9 до 9.30 вечером.

Хор співатиме під управою учителя Якова Гайдука.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

СВЯЧЕННЯ ПАСОК В БРОНКС, Н. Й.

— відбудеться —

В СУБОТУ, 15 КВІТНЯ 1933 Р.
(SATURDAY, APRIL 15, 1933)
В УКР. НАРОД. ГАЛІ
під числом
1274 HOE AVE. & FREEMAN ST., BRONX, N. Y.

ЗМІНА АДРЕСИ.

Інтересуючимся подаю до відома, що моя теперішня адреса є як слідує: 81-7

Mrs. MARIA SKUBOWA,
126 E. 7th ST., NEW YORK, N. Y.

ЗМІНА АДРЕСИ.

Отсим подаю до відома Вп. Громадянам, що я переніс свій штор з радіями, рекордами, музичними приборами і ін. з 703 Феймовнт ул. до нового льокалю під ч. **929 Норт 2-га ул.,** треті двері від мувіз

Вп. Громадяни в потребі зволять ласкаво удаватися на нижче подану адресу: 74-

HOLOWATY MUSIC STORE,
929 N. 2nd ST., PHILADELPHIA, PA.
Telephone: Market 4013.

ФАРМА НА ПРОДАЖ.

ФАРМА 36 акрів, 30 акрів орної землі, а 6 акрів ліса. Земля рівна, без каміння. Фарма близько великого міста, де є 3 великі маркети, добрий збут на всі продукта, багато фабрик. Будинки першої кляси, дім 4 кімнати, велика барна, вода в домі і коло барни, 2 гараджі, великий курник, молодий сад, де є яблока, грушки, сливки, бросквині і черешні. 4 корови, 3 телят, пара добрих коней, льоха з малими безрогами, багато курей, корни, овес, гречка, ячмінь, бульба. Вся фармерська машинерія, яка тільки потрібна на фармі, першої кляси. Багато сіна і соломи. Хто купить цю фарму то не пожалує. Продає її сам властитель. Ціна $7.600, готівкою після умови. По інформації голоситися впрост до властителя: **JACK WOLOZANSKI. R D. 7, ERIE, PA.** 86-9

ТАРЗАН У СЕРЦІ ЗЕМЛІ.

(21)

Того заперечення не стерпів ватажок малп і почав бійку з тою малпою, що противилася розвязанню рук Тарзанови. Бійка була завзята, така, як і в тих малп, які жиють в Африці. Нарешті ватажок переміг і ще раз наказав розвязати руки Тарзанови. Цього ватажка звали Тарґаш. Він звернувся до Тарзана зі словами: „Коли ти спробуєш утекти від нас, то я тебе вбю на місці й відразу". Вони не знали, що значить ніж у Тарзана, а тому його не відобрали від нього.

Скоро Тарзан почув здалека звуки, які показували йому на те, що сюди йде багато малп. Тут Тарґаш звернувся до нього зі словами: „Ось вони надходять. Скоро будемо мати з тебе смачну поживу". Тепер Тарзан зрозумів, що значили тарабанення києм по дереві. Це малпа скликала свої малпи. Скоро з усіх сторін почали зявлятися малпи, й не тільки самці, але й самиці з їх дітьми. Тарзан легко пізнав між малпами їх головного ватажка Мвалота.

„Отсього ми спіймали в наше сильце", сказав Тарґаш. „О, то це є той бенкет, на який ти кликав нас?" — завважив Мвалот. „Ти повинен був привести його до нашого табору. Адже він може ходити". Тут Тарґаш пояснив, що це не все, що вони мають. Він розповів про бійку тигрів з буйволами та мамутами. Тепер на полянці є багато поживи. На це Мвалот сказав: „Веди нас туди, а цього ми можемо зїсти пізніше, відтанцювавши перед тим."

Хоч Тарзан був полонений, то він чув себе тут, як вдома. Недалеко поперед нього йшов головний ватажок малп, а поруч з ним Тойд, — той самець, який протестував проти розвязання рук Тарзанових та якого набив Тарґаш. Тойд щось говорив півголосом ватажкови. Тарзан зрозумів, що розмова була про нього. Від тієї розмови він нічого гарного не сподівався. Несподівано Мвалот підійшов до Тарґаша й замахнувся на нього своїм величезним києм, щоб його вдарити.